

Яременко В.О.

студент;

Гнидюк І.В.

доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

НОВИЙ ЕТАП РЕФОРМИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ І ЗАВДАННЯ

Ефективна система державних фінансів є одним із головних чинників динамічного розвитку економіки. Її збалансованість і раціональність управління бюджетними ресурсами дозволяють уряду успішно виконувати покладені на нього функції, формують сприятливе макроекономічне середовище для підприємницької діяльності та інвестицій, а також забезпечують належну систему соціального захисту населення.

Мета статі полягає у визначенні пріоритетних завдань на середньострокову перспективу в межах реформування головних складових елементів системи державних фінансів, а також конкретні механізми реалізації таких завдань.

Загальні теоретичні і методологічні положення стосовно фінансів, реформування фінансової системи висвітлені в працях учених, таких як В.Л. Андрущенко, І.В. Бураковський, З.С. Варналій, О.Д. Василик, А.І. Даниленко, О.П. Кириленко, В.М. Суторміна, В.М. Федосов, С. І. Юрій та багато інших, які наслідували давню традицію викладання фінансової думки, започатковану М.М. Алексеєнком, М.Х. Бунге, І.І. Янжулом та іншими [2; с. 26]

Завдання статті – розглянути фундаментальні проблеми нинішньої моделі системи державних фінансів, зокрема основні вади бюджетної системи, податкової системи, а також політики управління державним боргом. На основі ідентифікованих проблем сформувати пріоритети нового етапу реформи системи державних фінансів. Обґрунтувати конкретні заходи щодо їх реалізації з урахуванням актуалізації нових викликів перед Україною

Наразі в Україні сформувався вакуум у питанні стратегічного планування реформ у системі державних фінансів. Проте без наявності чіткого та системного плану дій провести глибокі та ефективні реформи в даній сфері за тих складних умов, у яких сьогодні перебуває Україна, практично неможливо. У зв'язку із цим у роботі актуалізоване завдання щодо формування засад стратегії нового етапу реформ системи державних фінансів. Увагу сфокусовано на Новій моделі державного управління, яка може стати основою для проведення таких реформ в Україні.

Певний прогрес у питанні формування єдиного концептуального підходу до податкової реформи був зроблений у Програмі економічних реформ в Україні на 2010–2014 роки, в якій зазначається, що податкова реформа здійснюється з метою забезпечення стійкого економічного зростання на інноваційно-інвестиційній основі за одночасного збільшення сукупних

податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів і державних цільових фондів [1; с. 21].

У Програмі економічних реформ були визначені чіткі стратегічні орієнтири реформи податкової системи:

- зміцнення позиції вітчизняного бізнесу в міжнародній конкурентній боротьбі за рахунок зменшення частки податків у витратах підприємств і скорочення витрат часу платників на нарахування й сплату податків;
- підвищення ефективності адміністрування податків;
- побудова цілісної й всеохоплюючої законодавчої бази з питань оподаткування, гармонізованої із законодавством ЄС;
- встановлення податкової справедливості для відновлення рівних умов конкуренції в економіці України;
- зменшення глибини соціальної нерівності [4; с. 271].

Необхідно підкреслити, що підготовка такого документа має розпочинатися з аналізу головних проблем сфери державних фінансів і діагностики їх причин.

Аналізуючи поточну ситуацію, можна виділити низку проблем, що створюють найбільші загрози для соціально-економічного розвитку держави:

- Домінування політичного запиту над об'єктивною оцінкою фінансових ресурсів держави.
- Зниження ролі парламенту в бюджетному процесі та розширення практики «ручного» управління розподілом бюджетних коштів.
- Надмірна централізація бюджетної системи.
- Хаотичні та неконтрольовані горизонтальні трансферти з державного бюджету до публічних інститутів і позабюджетних фондів.
- Відсутність ефективної системи контролю за витрачанням бюджетних коштів.
- Неєфективне витрачання бюджетних коштів.
- Низька дієвість бюджетних інструментів підтримки економіки.
- Високий рівень корупції у сфері державних закупівель.
- Надмірна фіскальна орієнтація податкової системи.
- Соціальна несправедливість податкової системи.
- Деструктивна боргова політика [3; с. 25].

4. Зменшення масштабу використання бюджетних інструментів підтримки економічної діяльності на користь податкових. У середньостроковій перспективі необхідно зробити акцент на розвитку податкових інструментів, зокрема недискримінаційному наданні податкових пільг та стимулів для реалізації тих напрямів економічної діяльності, які узгоджуються з пріоритетами економічної політики держави.

5. Виокремлення з фінансування державного бюджету фонду залучених боргових ресурсів на фінансування потенційно прибуткових інвестиційних проектів.

6. Перехід від щорічного звітування про виконання державного бюджету до щорічного звітування про ефективність управління ресурсами системи

державних фінансів, а також бюджетними коштами, що спрямовані державою на підтримку економіки у формі наданих податкових пільг та стимулів.

У рамках зазначених обмежень необхідно запровадити податкові стимули, спрямовані на досягнення таких цілей:

- модернізація виробничих фондів та впровадження новітніх технологій;
- збільшення інвестиції в інновації та НДДКР;
- впровадження енергоефективних заходів, що дозволяють зменшити та раціоналізувати споживання енергії;
- підвищення екологічності виробництва і продукції;
- створення нових робочих місць;
- підтримка малого бізнесу [5; с. 274].

Першочерговим завданням має стати формування цілісної правової бази (оптимально як окремого розділу Податкового кодексу України), яка б визначала чіткі механізми та принципи застосування податкових стимулів в Україні.

Реформування системи оподаткування в напрямі посилення соціальної справедливості має бути забезпечене реалізацією в середньостроковій перспективі наступних заходів.

1. Поглиблення прогресивності податку на доходи фізичних осіб.
2. Підвищення порогу для отримання податкової соціальної пільги та удосконалення методики розрахунку прожиткового мінімуму.
3. Запровадження зниженої ставки ПДВ на товари першої необхідності (соціальні товари).
4. Оподаткування товарів розкоші. Реалізація цього завдання не потребує обов'язкового запровадження додаткових податків. Більш продуктивним шляхом оподаткування товарів розкоші є комплекс заходів, що удосконалять механізми адміністрування діючих податків.
5. Підвищення ефективності контролю за вірогідністю і повнотою декларування доходів громадянами України [3; с. 23].

Державні підприємства в більшості галузей мають складне фінансове становище, і не лише не приносять доходів державі, а часто, навпаки, потребують значних дотацій з державного бюджету. Реформування сектору державних підприємств дозволить зменшити втрати бюджетних коштів, а також збільшити доходи уряду від державного сектору. Сектор державних банків має стати потужним інструментом стимулювання економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бабаєв В. М. Регіональний економічний розвиток в контексті проведення економічних реформ в Україні / В. М. Бабаєв, Л. А. Биченко // Економічний часопис. – XXI. – 2011. – № 1-2. – С. 20-22.
2. Гром В. Децентралізація: економіко – правова основа реформ в Україні / В. Гром, А. Кула // Економіст. – 2012. – № 12. – С. 26-28.
3. Клименко А. Соціальна складова реформування фінансової системи в частині Податкового кодексу України / А. Клименко // Україна: аспекти праці. – 2011. – № 8. – С. 21-26.

4. Ковалевський, Л. Г. Пріоритетні напрями економічного розвитку України в сучасних умовах / Л. Г. Ковалевський// Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3. – С. 271-276.

5. Симоненко, В. К. Пятилетки независимости: экономические эссе / В. К. Симоненко. – К.: Знання, 2007.

6. Кендюхов, А. Страна всегда несбывшихся надежд: об экономике, реформах и вообще / А. Кендюхов // Маркетинг и реклама. – 2012. – № 1. – С. 32-39.